

Een greep uit de rijke historie van Baanhoeek

DOOR A. DE RUITER

Het einde van herberg „Den Engel”

SLIEDRECHT – Wie zich enigszins in de historie van Sliedrecht verdiept heeft, kan weten dat Sliedrecht voor de Sint Elizabethsvloed aan de zuidzijde van de Merwede heeft gelegen. Na de vloed bleek Sliedrecht te verrijzen aan de noordzijde. Op landkaartjes uit die tijd staat naast de kerk ook een gebouw getekend ter hoogte van de Tolsteeg, in het ambacht Niemansvriend. Volgens de meeste geschiedschrijvers was dit een tolhuis of een middeleeuwse sterkte waar de graven van Holland tol hieven. Later is het een herberg geworden en heeft de naam gekregen „Den Engel”.

De herberg „Den Engel” wordt in oude geschriften veelvuldig genoemd. Er heeft zich daar de eeuwen door dan ook heel wat afgespeeld zoals dit b.v. beschreven wordt in het boek van ir. W. Bos Jzn.: „Dorp van wereldvermaardheid”. Het bouwwerk is vermoedelijk in de zestiende eeuw afgebroken. Een nieuwe „Engel” verscheen echter op ongeveer honderd meter stroomafwaarts. Voor die tijd moet het echter ook al een imposant bouwwerk geweest zijn. In de oudst

Kornelis en Leendert resp. 4 en 2 jaar. Dirk Kriek had de herberg in 1833 gekocht van Joost Kalis die herbergier te Andel was. Hij is dus slechts vijf jaar herbergier geweest. Bij de herberg hoorde toen nog een groot stuk grond waar later een „stoep” in gebouwd is.

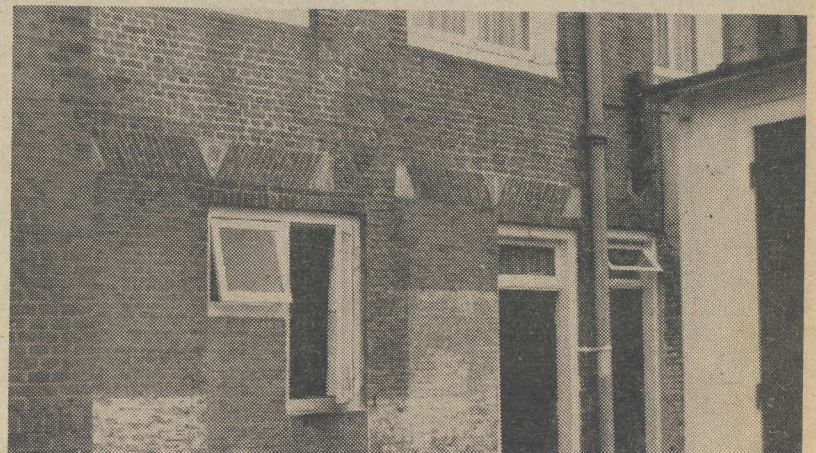
Stoep

Een stoep is iets karakteristieks van

ten tot ongeveer een jaar na de verkoop. Deze huurovereenkomst moest door de nieuwe eigenaar „gestand” worden gedaan.

Later bleek dat de chirurgijn het pand zelf zou kopen. Verleidelijk is het te veronderstellen dat de chirurgijn zijn praktijk in de Engelenburg heeft uitgeoefend. Hiervoor zijn echter geen aanwijzingen of bewijzen gevonden. Wel wordt pas in 1884 in Sliedrecht een ziekenhuis geopend. Waar de chirurgijn Jan Luyt heeft geopereerd is niet met zekerheid te zeggen.

De verkoop van de herberg Den Engel vond plaats bij inzet en afslag. Een zekere Wouter van Haafden de jonge (junior) aannemer van beroep wist strijk- en trekgeld te bemachtigen. Notaris Gerardus van Hattum las voor de bijeenvergaderde menigte de voorwaarden voor. Dit geschiedde ten huize van Kors Crouwel, herbergier van beroep. De herberg Den Engel werd dus verkocht in de gelagkamer van de naaste concurrent, De zondagschool werd er gehouden. Een duidelijk bewijs van het schoolhouden in Den Engel is de aanwezigheid van griffels welke een omwonende in de moestuin achter Den Engel heeft aangetroffen. Als ook het westelijk gedeelte weer bewoonbaar is gemaakt ziet het er niet naar uit dat het historische gebouw snel gesloopt zal worden, of het moest zijn voor

achterhaalde eigendomsbewijzen heet het dan ook „Een sterk en veel verbeterd huis” bekend onder de naam „Den Engelenburg”. Dankzij een uitvoerig „Extrakt” uit 1845, kan een tipje van de sluier worden opgelicht van de rijke historie van het gedeelte Sliedrecht, dat vroeger Niemansvriend heette en dat nu Baanhoek is.

Was het in het verleden bekend dankzij de herberg Den Engel, thans is de Baanhoek landelijk nieuws geworden dankzij het eindelijk beweegbaar worden van de Baanhoek spoorbrug over de Merwede. De laatste herbergier van Den Engelenburg was Dirk Kriek. Hij was getrouwd met Maria Elizabeth Volker, die zeer waarschijnlijk een zuster was van Adriaan Volker, de uitvinder van de zgn. onderlosser, waarmee zijn baggermaatschappij een enorme vlucht heeft kunnen nemen.

Hij was de grondlegger van een der grootste bestaande baggerbedrijven. Het huwelijk tussen Dirk Kriek en Maria Elizabeth Volker heeft helaas niet lang geduurd. De herbergier overleed op 29 december 1838. Hij liet een vrouw met drie kinderen na. De jongste, Jochebeth, was nog geen jaar en verder waren er twee jongens,

Sliedrecht waarvan er vele geweest zijn. Het is eigenlijk een zijweg van de dijk.

De tuin welke bij de herberg hoorde was totaal 8 roeden en 50 ellen plus een buitenerf (aan de rivierkant van de dijk) van 40 ellen. De jonge weduwe van de herbergier heeft er geen mogelijkheid in gezien het enorme pand als herberg te handhaven. Herbergen en café's waren in die dagen de enige gelegenheden waar drank te koop was. Dergelijke gelegenheden waren er echter in die dagen ruim voldoende. In de omgeving van Den Engel moeten in die tijd nog drie café's hebben bestaan waarvan „De Prins van Oranje” de bekendste is. Aangenomen kan worden dat bij het overlijden van Dirk Kriek de herberg Den Engel is gesloten.

Als de weduwe na 7 jaar besluit het pand te verkopen wordt het als woonruimte verhuurd. Het verhuuren van woonruimte was in die tijd vaak een bron van inkomsten voor de beter gesitueerden. Iedere aannemer van griend- en baggerwerken die zijn schaapjes op het droge had, bezat meestal wel enkele huisjes. Een van de huurders die een gedeelte van de Engelenburg huurde was de heer Jan Luyt, chirurgijn, die met de weduwe Kriek een huurcontract had afgeslo-

te de dijkopnoggingsplannen van het hoogheemraadschap. Alhoewel zijn concurrent De Prins van Oranje het als herberg langer uitgehouden heeft als bouwwerk, heeft Prins van Oranje. Voor de minderjarige kinderen van weduwe De Kriek tekende hun opa Philip Volker, den oude, griendbaas van beroep. Voor de weduwe tekende met speciale volmacht, Philip Volker, haar jongere broer, ook griendbaas van beroep zijnde. Deze twee zijn waarschijnlijk dus de vader en oudere broer van de later zo bekend geworden Adriaan Volker.

Er was blijkbaar veel belangstelling voor de verkoping. Veldwachter was Kornelis 't Hoen die als getuige ook een handtekening onder het koopcontract mocht zetten. Behalve de veldwachter tekende ook als getuige Jan Nederlof, aannemer van beroep. De chirurgijn Jan Luyt was kennelijk

bijzonder op het uitzicht van de rivier gesteld. In 1873 verkocht hij het oostelijk gedeelte van de Engelenburg. Een speciale bepaling werd opgenomen, dat op het buitenerf nimmer enige uitzicht belemmerende schoven (opgestapelde bossen riet of griendhout) gebouwen of getimmerden door de koper of zijn opvolgers mochten worden gesticht. Een voorwaarde waaraan niet is voldaan. Wie de huidige toestand bekijkt ziet dat slechts één raam van de voormalige herberg uitzicht heeft op de rivier. Het westelijk gedeelte is verschillende malen in andere handen overgegaan, tot in 1931 een zekere P. Boogaard de eigenaar werd die op het buitenerf drie woningen gesticht heeft waarvan hij er twee zelf in eigendom hield. Dit betekende dat de voormalige herberg veel van zijn aantrekkelijkheid verloor. De huizen welke sinds 1600 aan de dijk gebouwd zijn werden steeds groter waardoor Den Engel steeds minder opvallend werd. De voorgevels zijn van een cementlaag voorzien terwijl het westelijk gedeelte wit is geverfd. Aan de achter-

kant zijn er nog wel duidelijke tekenen van de situatie van weleer. Duidelijk is nog te zien hoe groot de ramen vroeger zijn geweest. Hieruit kan worden opgemaakt dat de kamers wel 3 meter hoog geweest moeten zijn. De hoogte van de huidige kamers is evenwel normaal, doordat het plafond is verlaagd en er een dubbele vloer in ligt. Dit wordt men gewaar als men van de keuken naar de kamer gaat; de vloer lijkt dan wel een halve meter dik. In de kelder zijn echter de oude bijzonder dikke balken nog te zien. Van de vroegere romantiek is niet veel meer te merken. Eigenlijk is het een huis in een huis. Het westelijke gedeelte is momenteel leeg en wordt opgeknapt door een doe het zelve. Het zal echter veel tijd en geld kosten iets van de oude luister te herstellen. Van het westelijk gedeelte kan nog worden vermeld dat het enige tijd als schoollokaal heeft gefungeerd. Dit moet omstreeks 1890 zijn geweest. Ook Den Engel langer stand gehouden. De Prins van Oranje is vorig jaar met de grond gelijk gemaakt.

3

De foto's:

1. Omstreeks 1600 moet het een imposant gebouw geweest zijn. Door het bepleisteren van de muren en de huidige bebouwing valt „Den Engel” niet meer op.

2. idem.

3. „Den Engel” aan de achterzijde. De rechterhelft is in verval geraakt. Hoe groot de ramen vroeger geweest zijn is bij het linker gedeelte nog te zien.

5. In de muur is nog duidelijk te zien hoe groot de ramen in de kelderderdieping geweest zijn. Door het bewoonbaar maken in vier gedeelten is wel het een en ander veranderd.

6. De lachende buurtbewoner vond het bewijs voor het schoolhouden in „Den Engel”. Hij vond veel griffels in de moestuin.

2